

Consolator manans de Consolatore, Deus de Deo Spiritus veritatis procedens. Denique, ne quis illum à Patris & Filii voluntate, & societate discerneret, scriptum est: *Non a enim à semetipso loquetur: sed sicut audiet, loquetur.* Cui etiam simile de seipso Salvator ait, *Sicut*

a Joan. 16.

audio a, & judico, & alibi: *Non h potest Filius facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem.*

Corr. Rom. § x Salvator,] *In Originali hæc antecedunt: Dehinc in consequentibus de Spiritu veritatis, qui à Patre mittatur, & sit paracletus, Salvator, &c.*

a Joan. 5. b Ibid.

F I N I S.

CANONES POENITENTIALES,

Seu

REGULÆ DIRECTIVÆ, Quarum notitia Viris Ecclesiasticis valdè necessaria est, ad poenitentias delinquentibus imponendas.

Considerandum est de Canonibus poenitentialibus. Ad quorum intelligentiam prænotandum est, quòd sicut est in scientiis practicis, quæ versantur circa opera, quòd sermo in universali est incertus & dubius: sed cum applicetur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quàm se rectificet, ut patet in Medicina, & scientia morali. Sic est intelligendum in proposito, quòd canones instruunt in generali, quomodo est poenitentia imponenda: sed descensum ad singularia Presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias personarum, attendentes ad canones, sicut ad regulas directivas: quia si contra canones imponant, non rectè imponunt. Nulli ergò Presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare, *distinct. 38. Nulli.* In canonibus autem maxime determinatur poenitentia quoad tempus: & magis quàm quoad modum: quia illa determinatio est certior & communior. Hæc Bonaventura. Ut ergò scias, qualiter debeat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra, septennis est pro peccato mortali poenitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem, sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moysi, leprâ percussa, separata fuit extra castra septem diebus, *Num. 12.* Maria significat poenitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hæc poenituit septem diebus, sed nunc poenitet septem annis, quod significatum est *Ezech. 4.* Diem pro anno dedi tibi.

§. 1. Si quærat, quare poenitentia sit aggravata, cum lex nova sit lex misericordie? Resp. quòd hic est major ingratitudo propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novæ legis, in qua Christi sanguis est effusus, & gravius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in lege nova debet esse perfecta, ut in pristi-

num statum reducat. Et quis sol in una die non redit in idem punctum, sed in anno: idèd dies conversus est in annum. Rursùm: Quia perfectum remedium est in lege nova, idèd annus multiplicari debet per septem, propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter septem dotes: scilicet tres animæ, & quatuor corporis obtinendas. Hujusmodi autem poenitentia non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmenda: sed est insinuanda, ut cognoscatur, quàm gravis est culpa. Hæc Bonaventura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta talis poenitentia, debet tamen imponi magis vel minùs aspera, prout majoritas vel minoritas criminis cum cæteris circumstantiis hoc exposcit, ut in sequentibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis, vel criminis enormitatem imponitur poenitentia major: aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergò quòd Presbyter circa poenitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per canones certæ poenitentiae imponuntur, quos scilicet canones tenetur Presbyter scire, ut dictum est supra. Sunt autem isti.

§. 2. Primus est, quòd si Presbyter fornicationem fecerit, poenitentiam decem annorum faciat, hoc modo: scilicet, quòd sit inclusus, sive à cæteris in aliquo loco remotus: sacco indutus & humi prostratus misericordiam Dei jugiter implorans: primis tribus mensibus continuis à vespera in vesperam pane & aquâ utatur, exceptis Dominicis diebus, & festis præcipuis, in quibus modico vino, pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizetur. Et per hoc videtur, quòd in publico crimine loquatur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum, unum annum & dimidium in pane & aqua pleat, exceptis Dominicis & aliis præcipuis festis, in quibus vino, sagimine, ovis & caseo poterit uti. Finito sic primo anno

& di-

& dimidio, particeps sit corporis Domini: & ad pacem veniat, & ad Psalmos cum aliis fratribus canendos in choro ultimus recipiatur. Ad cornu tamen altaris non accedat, sed minorum ordinum tantum officia gerat: deinde usque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam & sextam, exceptis diebus Paschalibus, qui sunt quinquaginta, in pane & aqua jejuret: secundam tamen feriam uno Psalterio vel denario, si sit operarius, redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest eum Episcopus ad gradum pristinum revocare: ita tamen, quod in tribus annis sequentibus, sine ulla redemptione omni sexta feria in pane & aqua jejuret. Et eadem pœnitentia imponenda est Presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ depositionem inducunt. Probantur autem hæc omnia 82. *distinct. Presbyter si fornicationem.* quod intelligitur quidam de simplici fornicatione: alii forte melius secundum Rayn. de adulterio vel incestu: puta, quia cognovit conjugatam, con-fanguineam, vel affinem.

§. 3. Secundus casus est, si Presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel in baptismo, vel in confirmatione tenuit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annis: & etiam debet deponi, si crimen sit manifestum: & peregrinando quindecim annis pœniteat, & postea monasterium intret totâ vitâ moraturus ibidem. Episcopus verò, qui talia commisit, pœniteat quindecim annis. Ipsa verò mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conversa usque ad mortem in monasterio Deo servire. 30. *quest. 1. si quis Sacerdos. & cap. non debet.*

§. 4. Tertius est, quod quicumque filiam suam spiritualem vel matrem cognoscit, septem annis pœniteat: & similiter ei consentientes. 30. *qu. 3. non oportet.*

§. 5. Quartus est, quod qui contrahit cum aliqua alii desponsata per verba de presenti, ipsâ dimissâ, quadraginta diebus jejuret in pane & aqua: & sequentibus septem annis pœniteat. *extrâ, de spons. duorum. accepisti.*

§. 6. Quintus est, quod qui cognoscit duas commatres vel sorores, sive uxor vivat, sive non, ad minus septem annis pœniteat, licet plus deberet. 30. *quest. 4. si Presbyter.*

§. 7. Sextus est, quod qui cognoverit Monialem sive Devotam, decem annis pœniteat: & similiter ipsa secundum formam traditam. 27. *quest. 1. de filia. & cap. devotam.* In quorum primo cap. dicitur, quod si filia Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi post votum solenne contraxerit matrimonium, non admittitur ad communionem, nisi marito defuncto pœnitentiam egerit: si autem eo vivente decesserit, & pœnitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam. In secundo cap. dicitur, quod devota peccans non est recipienda in Ecclesia, nisi peccare desierit, & desinens egerit pœnitentiam decem annis, postea recipiatur ad communionem, & antequam ab Ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius convivium Christianæ mulieris accedat.

§. 8. Septimus est de eo, qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel matrem & filiam, vel amitam & neptem, pœniteat septem annis. Si autem scienter, perpetuò privetur conjugio. 34. *qu. 1. si quis cum duabus.*

§. 9. Octavus est, quod qui duxit in uxorem eam, quam polluit per adulterium, pœniteat quinque annis. 31. *qu. 1. si quis vidua.*

§. 10. Nonus est, quod, qui contra naturam peccavit, si sit Clericus, debet deponi, vel religioni tradi, si corrigibilis appareat, ad perpetuam pœnitentiam peragendam. Si verò sit Laicus, à cœtu fidelium usque ad condignam satisfactionem debet fieri alienus. *extrâ, de excess. pralat. Clerici.* Hoc enim vitium majus est,

quam cognoscere matrem. 32. *questione 7. adulterii.* & hæc Augustin. Adulterii, inquit, malum, vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu fornicatio. Pejus enim est cum matre, quam cum aliena uxore concumbere: sed omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit, ut si vir membro mulieris non ad hoc concessio voluerit uti. Hæc Augustinus. Quocunque autem modo tale factum exerceatur, præterquam inter virum & fœminam ordinatè, & in vase debito, vitium contra naturam & Sodomiticum judicatur, ut dicit Rayn.

§. 11. Decimus est, quod qui coierit cum brutis, pœniteat plusquam septem annis: & similiter pro incestu. 32. *quest. 2. hoc ipsum. & §. seq.*

§. 12. Undecimus est, quod Presbyter, qui interest clandestinis nuptiis, triennio suspenditur, & si culpa exegerit, gravius puniatur. *extrâ, de clandestin. desponsat. cum inhibito.*

§. 13. Duodecimus est, quod qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis. 27. *dist. si vir.*

§. 14. Decimus tertius est, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio pœnitere, & per secundam, quartam & sextam feriam à vino & carnibus abstinere. 11. *quest. 3. de hîs.* De pœna verò degradati celebrantis habetur *dist. 50. accedens.*

§. 15. Decimus quartus est, quod homicida voluntarius sine spe restitutionis deponitur, & pœniteat septem annis. 50. *dist. miror.*

§. 16. Decimus quintus est, quod homicida casualis pœniteat quinque ann. & hoc secundum Rayn. si culpa præcessit: aliter non, nisi fortè ad cautelam. *dist. 50. eos. & duobus c. sequentibus.*

§. 17. Decimus sextus est, quod si quis fecerit homicidium propter necessitatem evitabilem, pœniteat duobus annis. *distinctione 50. cap. de hîs clericis.* quæ licet si inevitabilis esset, in nullo sibi imputaretur. 50. *distinctione quia te.* Quod verum est quoad culpam: sed bonum esset, quod pœniteret quoad cautelam, & innocentiam suam Ecclesiæ ostendendam, *extrâ, de homicid. cap. 2. §. ultimo.* Et secundum Rayn. fortè distingui potest in homicidio necessario, sicut in casuali, & utrum culpa præcesserit necessitatem, vel non. Arg. *distinctione 50. de hîs not. extrâ, de homicid. interfecisti.* Sed & si quis per insaniam committat homicidium, non ei imputatur. 3. *quest. 4. judicis.* quin etiam, qui intuitu disciplinae incaute percussit occiderit, deponitur. *extrâ, de homicid. presbyterum. 15. quest. 1. si quis non iratus.* Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur. *extr. de homicid. suscepimus.* Qui autem latronem occultum occidit, quem vivum comprehendere potuit, quadraginta diebus non intret in Ecclesiam, & aliàs pœnitere debet. *extrâ, eodem tit. cap. 2. ubi de hoc dicitur.* Qui verò Paganum vel Judæum occidit, pœniteat quadraginta diebus. *distinctione 50. cap. qui verò odii.*

§. 18. Decimus septimus est, quod matricida pœniteat decem annis, secundum formam satis apertè traditam. 33. *quest. 2. latorem.* Uxoricide verò gravior pœnitentia debet imponi. Talis enim, & qui dominum occidit, nunquam equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit, usque ad decem annos carnes non comedit, nec vinum bibit, & alia quæ habentur 33. *qu. 2. admonere. & cap. quicumque.* Imponitur autem pœnitentia major uxoricidæ, non quia illud peccatum sit gravius isto, sed quia homines praviore sunt ad occidendum uxores, quam matres. Majus enim peccatum est, occidere matrem, quam uxorem occidere, ut dicit Bonaventura in quarto sententiarum, & communiter omnes Doctores. Guilielmus verò Durandus tenet contrarium in Repertorio, pro eo, quod uxoricidæ imponitur pœnitentia major. Mihi autem magis placet sen-

tentia aliorum. Sed qualem pœnitentiam agere debent, qui filios occidunt? Resp. Aut est certum, quod ipsimet scienter interfecerunt, & sic debet eis imponi pœnitentia major, quam pro alio homicidio. Arg. *extrà, eod. c. ult. in text. & gl. & de homic. cum juramento. de pœnitentia. dist. 1. aut facta.* In hoc tamen casu vir uxorem recuperat, quam coactus abjuraverat, & ipsa pœnitentiam agit secundum arbitrium Episcopi: ita quod si habet alios filios, pacificè gubernare possit eos uxor. *extrà, eod. intelleximus.* quod si virum non habet, induci debet, ut intret religionem: ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licentiam nubendi, ut *ext. eod. veniens.* Et hoc quando timetur de innocentia, aliàs non, ut patet 31. q. 2. *in adolescentia.* Et si pater sit Clericus, ab officio altaris debet perpetuò abstinere, & ei gravior quam Laico, non tamen publica (nisi veniat in publicum) pœnitentia debet imponi, ut *extrà, de pœnitent. quaesitum.* Aut certum est, quod non interfecerunt spontè, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contigit: & sic de stricto jure in nullo tenentur. Arg. *extrà, de homic. ex literis. 2. c. Joannes & c. ult.* Nisi velint ad cautelam pœnitere. In dubio tamen præsuntur, quod non hoc ex certa scientia, sed potius ex incuria provenierit, *extrà, de præsumpt. afferte.* Aut certum est, quod non exhibuerunt omnem diligentiam, quam potuerunt & debuerunt: & sic culpa præcessit casum. Et si sit gravis culpa, ut si posuit puerum in medio utriusque, secundum arbitrium pœnitentiarii, imponitur pœnitentia quinque vel septem annorum. 50. *dist. si qua femina, & e. seq. & c. si quis spontè.* occulta, si sit occultum: publica, si sit publicum: & major, si in lecto suffocetur, quam si in cunis; & major Presbytero Græco, quam Laico, ut habetur *extrà, de pœnit. quaesitum.* Et licet dispensetur quoad pœnitentiam, quæ est arbitraria, ut dicitur ibidem: non tamen quoad ordines propter homicidium, quod est delictum enorme & indispensabile, *dist. 50. miror.* Si autem culpa, quæ præcessit casum, sit levis, ut si posuit puerum in eodem lecto, longè tamen à se: imponitur pœnitentia trium annorum. Secundum hoc intellige illud *extrà, eod. de infantibus.* Monendi ergo sunt parentes, quod tam tenellos secum in uno non collocent lecto, ne quilibet negligentia interveniente opprimantur & suffocentur, ut 2. q. 5. *consulisti.* Et hoc modo distinguit Host. & Ber. *extrà, de infantibus.* Quid de illis, qui filios vel servos suos infantes, vel etiam adultos languidos relegatâ pietate exponunt, id est, extra se ponunt ante Ecclesias, ut aliqui moti misericordiâ colligant eos? Resp. Tales graviter peccant: quia cum ignoretur sæpè consanguinitas expositorum, contrahere possent matrimonium cum forore vel consanguinea: idèo exponens tenetur de hoc peccato pœnitere, & est puniendus sicut expositus, si scienter cum tali contraheret, puniretur. *extrà, de pœnit. officii.* secundum Hostien. Talis enim secundum Rayn. est tanquam homicida judicandus, qui hominem sibi ita conjunctum periculo mortis exponit. Consideratis tamen circumstantiis, & utrum ob hoc mors secuta fuerit, vel non fuerit, pœnitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares, secundum Rayn. si mors inde sit secuta: quia scilicet fuerunt in culpa eos exponendo, vel alimenta negando. Tamen secundum Ro. si in nulla culpa fuissent, quia fortè nec eleemosynas quærendo, nec aliter eos alere possent, irregulares non essent, nec peccarent.

§. 19. Decimus octavus est, quod qui Presbyterum interfecit, pœniteat duodecim annis. *extrà, de pœnit. & venial. cap. 2.* De pœnitentia verò ejus, qui occidit Monachum, vel Clericum, Subdiaconum, vel Diaconum, habetur 17. q. 4. *qui occiderit.* De pœnitentia autem ejus, qui machinatur in mortem Domini sui, vel in regimen ejus: habetur 23. q. ult. §. *si quis.*

§. 20. Decimus nonus est, quod qui injustè alium ad mortem accusat, quadraginta diebus in pane & aqua per septem annos jejunet & pœniteat: & hoc si accusatus sit occisus. Si autem tantum membrum perdidisset, triennio pœniteat. *extrà, de accus. accusasti.* Hostien. verò & Joan. de Deo in jejunando intellexerunt, quod primus pœniteat per septem annos, quolibet anno jejunando quadraginta diebus in pane & aqua: secundus verò per tres annos. G. verò Duran. intellexit prout litera magis sonat, scilicet, quod primus jejunabit quadraginta diebus in pane & aqua, sive continuè, sive interpolatè: & per septem annos jejunabit & pœniteat: non tamen in pane & aqua, sed ad arbitrium Presbyteri: secundus verò per tres Quadragesimas, primâ ante nativitatē Domini, secundâ ante Pascha, tertiâ ante Sanctum Joannem: has enim instituit B. Petrus, ut habetur in Chronicis. Jejunabit autem tunc in pane & aqua. probantur hæc secundum Host. 22. q. 5. c. 1. 2. & 3.

§. 21. Vigésimus est, quod perjurus quadraginta diebus in pane & aqua jejunet, & septem annis sequentibus pœniteat, & semper debet esse in pœnitentia, scilicet interiori. 6. q. 1. *quicumque.*

§. 22. Vigésimus primus est, quod qui compulsus conditionaliter à domino scienter pejerat, si liber sit, quadraginta diebus in pane & aqua; & hoc secundum gloss. intellige vel continuè vel interpolatè, pœniteat septem annis sequentibus, non tamen in pane & aqua, ut dicit gloss. Si verò servus sit ejus, qui eum coegerit, tribus Quadragesimis & legitimis feriis, scilicet, 2. 4. & 6. 22. qu. 5. *qui compulsus.*

§. 23. Vigésimus secundus est, quod qui pejerat in manu Episcopi, vel in cruce consecrata, pœniteat tribus annis. Si verò in cruce non consecrata, uno anno. Qui verò coactus & ignorans ignorantia juris, & postea cognoscit, pœniteat tribus Quadragesimis. 22. q. 5. c. 2. Qui verò coactus pro vita redimenda, vel qualibet causa vel necessitate pejerat (qui corpus plius quam animam dilexit) tribus Quadragesimis pœniteat. *eod. qu. 5. c. si quis coactus.* Alii inducunt tres annos: & unum ex his in pane & aqua.

§. 24. Vigésimus tertius est, quod qui fallum scienter jurat, vel alium jurare cogit, diebus quadraginta pœniteat in pane & aqua: & septem sequentibus annis nunquam sit sine pœnitentia, scilicet interiori. Alii etiam si conscius fuerint, similiter pœniteant. 22. qu. 5. *si quis convicius.*

§. 25. Vigésimus quartus est, quod qui mensurat in falsa mensura, 30. diebus in pane & aqua jejunet. *extrà, de contrab. empt. ut mensura.* De pœna verò falsarii literarum, habetur *extrà, eod. ad audientiam, & c. dura, & c. ad falsarium.* & de verb. sign. novimus.

§. 26. Vigésimus quintus est, quod qui frangunt pœnitentiam solennem, sive redeundo ad crimina priora, vel similia: sive redeundo ad negotiationem vel militiam secularem, quæ sibi fuerant interdicta: solâ inter Ecclesiam fidelibus oratione junguntur, à communione suspenduntur, à catholicorum conviviis separantur, & pœnitere debent decem annis, & communicent in fine vite. 33. qu. 2. *de his verò, & de pœnit. dist. 5. si quis verò.*

§. 27. Vigésimus sextus est, quod qui canit Missam, & non communicat, debet uno anno pœnitere, & interim Missas non cantare. *de consecr. dist. 5. relatum.*

§. 28. Vigésimus septimus est, quod Presbyter, qui mortuum Clericum involvit in palla altaris, pœniteat decem annis, & mensibus 5. Diaconus verò triennio & dimidio. *de consecr. dist. 1. nemo per ignorantiam.*

§. 29. Vigésimus octavus est, quod qui committit sacrilegium, Ecclesiam violando, vel chrisma, sive calicem sacrum pollutis manib. accipit, vel similia sacrilegia committit, pœniteat septem annis. Primo anno extra comiterium quod violavit, consistat, secundo anno ante fores Ecclesie, tertio in Ecclesia: & in hoc triennio car-

nes non comedat, vinum non bibat, nisi in Pascha, vel Natali, non offerat, nec communionem accipiat: quarto anno communicabit; & in illo & in 5. & 6. & in 7. tribus feriis à carnibus & vino absteineat jejunando. 12. q. 2. *de men.* Comburens autem Ecclesiam, quindecim annis pœniteat, & eam restituat. 17. q. 4. §. *si quis. in vers. majus.* De pœna verò raptoris, sive furis rei Ecclesiasticæ, & de pœna furis & effractoris tam Clerici quàm Laici habetur ead. *quest. §. peccata. & cap. si quis Clericus.*

§. 30. Vigelimus nonus est, quod si parentes frangunt sponsalia filiorum, à communione triennio separentur: & similiter filii, si sint in culpa: si tamen filii secundum promissionem factam contraxerint, excusantur utique: scilicet quoad pœnam Ecclesiæ, sed non quoad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium. 31. q. 3. §. *si qui parentes.* arg. de *pen. dist. 1. si cui.*

§. 31. Trigeminus est, quod qui blasphemaverit publicè Deum, vel aliquem Sanctorum, & maxime beatam Virginem, illi debet Episcopus hanc pœnitentiam injungere: scilicet ut septem diebus Dominicis præ foribus Ecclesiæ in manifesto, dum Missa cantatur, existat, & ultimo illorum dierum Dominicorum pallium & calcamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & septem præcedentibus sextis feriis in pane & aqua jejuset. Ecclesiam nullatenus ingressurus: & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel saltem unum reficiat, si potest: & si non potest, hæc pœna in aliam commutetur: quod si renuerit agere omnia supradicta, interdicitur sibi Ecclesia, in morte privetur Ecclesiastica sepultura. *extrà, de maledic. statim.* Item blasphemus si dives fuerit, 40. alioquin 30. vel 20. & si ad hoc non sufficit, quinque solidorum usualis moneta pœna multetur, nullamque misericordiam in hoc habiturus, ut dicitur ibidem: scilicet quin solvat quinque solidos: quos si non habet, currat per civitatem, vel commutetur in pœnam aliam temporalem. Hæc autem pœna solvetur ei, qui condemnat, id est, potestati seculari: hanc enim pœnam temporalem præcipit Papa imponi per potestatem temporalem: quod si neglexerit, per Episcopum præcipitur cogi, hæc Host. Habet autem prædicta pœna locum secundum Goffr. cum quis blasphemam non ex ira, vel ebrietate, vel dementia: quia tunc cum eo mitius ageretur. 2. q. 3. §. *si quis iratus.* §. *notandum.* Secundum verò Hostien. hæc pœna est specialiter inducta contra eos, qui Deum blasphemant ex ira. Non enim aliquis de levi blasphemat Deum, nisi iratus. Tanta tamen possit esse iracundia, quod æquipararetur dementia: & tunc illud quod dicit Goffr. locum possit habere. hæc Hostienf.

§. 32. Quid si quis juret per caput, vel per ventrem, vel per corpus, vel capillum? Respondet Host. quod si faciat hoc affirmando vel jurando, non habet locum hæc pœna: secus est, si faciat hoc detestando vel vituperando, licet iratus. Item secundum Goffr. & Host. hæc, quæ dicuntur de pœna temporalis, fiunt iudice pro tribunali sedente. In iudicio autem animæ Presbyter discretus molliendo rigorem dispensare poterit ex causa circa pœnam spirituale superiore. 25. qu. 6. *pœnitentiis.* hæc Host. Item blasphemus Clericus, maxime Presbyter, cogatur ad veniam postulandam: quod si noluerit, degradetur. *dist. 46. Clericus.*

§. 33. Notandum verò, quod blasphemus secundum leges est decapitandus, ut *in autb. ut non lux. contra nat. circa median coll. 6.* Secundum verò canonem antiquum Clericus erat degradandus, & Laicus excommunicandus. 22. q. 1. §. *si quis per capillum.* Hodie verò Laicus agit pœnitentiam supradictam, scilicet illius canonis, *statim.* & hoc si publicè blasphemavit. Si enim occultè, non pœnitebit publicè, ut puto. Clerus verò hodie est corrigendus pœnâ arbitrariâ & occultâ, non illâ, quæ est publica. Clericus enim publicè non debet pœnitere.

Si autem rebellis fuerit, vel sæpius hoc commiserit, locum habet pœna legis, scilicet ut Laicus decapitetur in foro civili, & in canonico anathematizetur, id est, Ecclesiæ ingressus sibi interdicitur, & in morte privetur Ecclesiastica sepultura. Clericus verò degradetur. hæc Host. *tit. de maledicis.*

§. 34. Trigeminus primus est de Presbytero, qui revelat confessionem, quod de jure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinari. de *pen. dist. 6. Sacerdos.*

§. 35. Trigeminus secundus est, quod qui in dicendis horis canonicis, & aliis officiis divinis discrepat à consuetudine propriæ metropolitanæ Ecclesiæ, 6. mensib. privatur communione, si hoc accidat ex contemtu. 17. *dist. de his.*

§. 36. Trigeminus tertius est, quod Episcopus, qui ordinat sine iusta causa Clericum invitum aut reclamantem, vel penitus invitum, absolute suspenditur anno uno. 73. *dist. cap. 1.*

§. 37. Trigeminus quartus est, quod Episcopus, qui correctionem de venditione ministeriorum distulit, duobus mensibus: Presbyter 4. Diaconus 3. Subdiaconus & ceteri ad arbitrium iudicis pœnitere debent. 1. q. 1. *quicquid invisibilis.*

§. 38. Trigeminus quintus est, quod fortilegus 40. diebus pœniteat, *extr. de fortileg. requisisti.*

§. 39. Trigeminus sextus est, quod qui videt in astrolabio, pœniteat duobus annis, *extr. de fortileg. extuarum.*

§. 40. Trigeminus septimus est, de stilla sanguinis altaris cadentis super terram, vel aliquid aliud propter negligentiam Presbyteri, debet Presbyter pœnitere 40. diebus. Si cecidit super pallio altaris, pœniteat quatuor diebus. de *consecr. dist. 2. c. si per negligentiam.*

§. 41. Trigeminus octavus est, quod si aliquis evomit Eucharistiam propter ebrietatem & voracitatem, si Laicus, pœniteat 40. diebus. Si Clericus, vel Monachus, vel Presbyter, vel Diaconus, pœniteat 70. diebus. Si Episcopus, pœniteat nonaginta diebus. Et debet evomitura comburi, & juxta altare collocari. Si verò causa infirmitatis evomerit, septem diebus pœniteat. de *consecr. dist. 2. si qui propter ebrietatem.*

§. 42. Trigeminus nonus est, quando mus corrodit, vel comedit corpus Christi, de pœnitentia hujus casus inquire ubi sit notata, de *consecr. dist. 2. circa fin.*

§. 43. Quadrageminus est, quod qui domum vel aream voluntariè succendit, sublata vel incensa omnia restituat, & tribus annis pœniteat. *extr. de injur. si quis domum.* Canon tamen dicit, quod si ex odio vel injuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec absolvi, donec satisfecerit, & juraverit, quod ignem de cætero non apponet. Imponitur autem sibi, ut Hierosolymam, vel in Hispaniam vadat, in Dei servitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem Archiepiscopus vel Episcopus hoc relaxaverit, damnus restituat, & ab officio Episcopali per annum absteineat. 23. *quest. 8. pessimum.* Hodie autem postquam sunt denunciati, non possunt citra sedem Apostolicam absolvi, *extrà, de sentent. excommuni. tua nos.* Imò text. loquitur de incendiariis indistinctè, postquam sunt publicati. Et Ber. hoc idem dicit expressè, & Gratianus, *extrà, de sententiis excommunicat. quicumque.* & Goffred. licet Rom. contrarium dicat. Secundum autem leges, qui in civitate datâ operâ incendium fecerit, si sit humilis, subicitur bestiis: si sit in aliquo gradu, decapitatur, vel in insulam relegatur. ff. de *incend. ruin. naufrag. l. fin.* Quæ verò alibi, ut in villis vel castris remissis, ibidem ades positas combusserit, si hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum secundum Hostienf. si sit humilis. Si autem hoc ex sua negligentia contigerit, resarciat damnus, vel si minus idoneus sit, parum vel leviter castigetur. Et nomine ædium omne ædificium continetur, ut ibidem dicitur. l. *qui ades.*

§. 44. Quadragesimus primus est, quòd, qui dederit vel acceperit communionem ab hæretico, & nescit hoc esse prohibitum ab Ecclesia, & postea intelligit, pœniteat uno anno. Si autem scivit & neglexit, pœniteat decem annis, vel secundum quosdam septem, vel secundum alios quinque. Qui verò permittit hæreticum Missam celebrare in Ecclesia catholica per ignorantiam juris, pœniteat quadraginta diebus. Si pro reverentia ejus, per annum pœniteat. Si pro damnatione Ecclesie catholice, & pro consuetudine Romanorum, projiciatur ab Ecclesia sicut hæreticus, si sit impœnitens: alioquin pœniteat decem annis. Si autem relicta Ecclesia ad hæreticos transferit, & alios ad hoc induxerit, pœniteat duodecim annis, tribus extra Ecclesiam, septem inter audientes, duobus extra communionem: & sic duodecimo anno communionem sive oblationem percipiat. 24. q. 1. *si quis dederit.*

§. 45. Quadragesimus secundus est, quòd patronus, qui res Ecclesie dilapidat, uno anno pœniteat. 16. q. 2. *c. filius.*

§. 46. Quadragesimus tertius est, quòd qui domum suam magicis & incantatoribus lustrat, vel aliud facit, & qui ei hoc confulit, annis quinque pœniteat. 16. q. 5. *qui divinatoris.* *Et cap. non liceat.*

§. 47. Quadragesimus quartus est, quòd qui pacem cum proximo suo non facere jurat, anno uno pœniteat, & ad pacem redeat. 22. q. 2. *qui sacramento.*

§. 48. Quadragesimus quintus est, quòd pro perjurio, adulterio, homicidio dantur pro pœnitentia regulariter septem anni, & similiter pro fornicatione: licet non ita, ut aspera pœnitentia injungatur. 22. q. 1. *predicandum.* 33. q. 1. *hoc ipsum.* *Et §. seq.*

§. 49. Quadragesimus sextus est, quòd, qui scienter rebaptizatur, septem annis pœniteat, & feria quarta & sexta in pane & aqua jejunando tres Quadragesimas faciat, & hoc si fecit pro hæresi introducenda. Si autem pro munditia, id est, pro salute corporis obtinenda, ut *extra de apost. capitulo 2.* tribus annis pœniteat, *de consecr. dist. 4. qui bis.* & talis, qui bis baptizatur, vel confirmatur, sit de foro Ecclesie, & cogitur fieri irregularis. *dist. 84. dictum est.* De pena autem talium habetur *de consecr. dist. 4. eos.* Cujus capituli sententiam prætermitto gratiâ brevitatis.

§. 50. Quadragesimus septimus est, quòd, qui uxorem adulteram cognoscit, antequam pœniteat, tres annos pœniteat. 21. q. 2. *si quis.* Qui verò cognoscit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam, pœniteat duobus annis. *eadem quest. si quis primo.* Quomodo verò pœnitentia injungenda sit mulieri partum alterius supponenti, vel etiam de non suo viro concipienti, habetur *extra, de pœnitent. Et remiss. officii.*

§. 51. Ad regulas igitur prædictas inspiciendo potest studiosus indagator procedere ad pœnitentias pro diversis criminibus secundum canones imponendas: & ex

causa consideratis circumstantiis, ut dictum est supra, moderari poterit eas. Et licet ab ipso omnes circumstantiæ sint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates personæ, & præcipue utrùm sit persona obnoxia alicui alioquin vinculo servitutis. Nam circa tales personas cavere debet pro posse Presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat, per quam illis, quibus sunt astricta, præjudicium fiat, maxime circa conjugatos, unde si servus sit, & timore peccaverit, obediens domino suo in atrocibus, est mitius puniendus. 22. *questione 5. qui compulsus.* obedire tamen non tenebatur in talibus. 11. *questione 3. si dominus.* Si autem voluntariè peccaverit, corpore punietur, etiam acriter, quàm alius. 24. *questione 1. qui contra pacem.* Nec est servo injungenda peregrinatio, per quam dominus ejus, qui non est in culpa, illius servitio defraudetur. *extra, de sentent. ex communi. velatum.* Si verò liber sit, tota pœnitentia canonis, si potest facere, debet imponi. 16. *questione 1. Sacerdos pœnitentiam.* Sed ex causa poterit eam Presbyter moderari.

§. 52. Considerandum etiam erit, utrùm sit persona nova in fide: quia novus in fide minor debet etiam pœnitentia imponi. *extra, de pœnitent. Et remiss. Deus qui.* Et similiter considerandæ erunt alia personarum circumstantiæ, de quibus ad præsens superledeo gratiâ brevitatis.

§. 53. Sciendum autem, quòd in foro pœnitentia dicuntur legitimæ ferie secunda, quarta, & sexta. *distinctione 81. Presbyter. de consecr. distinctione 3. jejunia.* Aliqui tamen, ut dicit Rom. pro secunda feria ponunt Sabbathum.

§. 54. Insuper notandum est, quòd si pœnitentia in pane & aqua imponatur non habenti panem, potest loco panis leguminibus & pisciculis vesci: & etiam aliis, si necessitas illud requirat. *extra, de pœnitent. Et remiss. licet. in text. Et gloss. aliàs non licet.*

§. 55. Notandum etiam, secundum Joannem, si pœnitentia sit imposta à canone, liberatur quis à jejuniis dando denarium, vel legendo Psalterium propriâ auctoritate. Innocentius verò dicit, quòd jejunia necessaria, ut quatuor temporum, & hujusmodi, non possunt redimi, nisi subsit rationalis causa: voluntaria verò redimi possunt etiam sine auctoritate superiorum.

§. 56. Ad hoc etiam nota, quòd, ubi imponitur pœnitentia aliquot annorum sive Quadragesimarum, nec additur, quomodo quis debet pœnitere, hoc relinquatur arbitrio Presbyteri, cum pœnitentia sint arbitraria, ut dictum est supra. Ipse enim Presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam, secundum canones. 50. *distinctione de his clericis. extra, de hom. cap. 2. in multis aliis juribus.* Et sic intelligunt illud, *extra, de accus. accusatus, Et de spons. dilectus. Et similia.*

EXPLICIUNT CANONES PŒNITENTIALES.

CANO-